

MIKKO
KALAJOKI

WSOY

ALMUS

TÄNNETULOJA TERVE

KUVITUS JANI IKONEN

Kiitokset WSOY:n kirjallisuussäätiölle ja
Taiteen edistämiskeskukselle rahallisesta tuesta
sekä Iivolle ja Aapolle lukuisista sanoista ja
sananparsista, joita olen lainannut.

Teksti © Mikko Kalajoki ja WSOY 2022
Kuvat © Jani Ikonen ja WSOY 2022
Werner Söderström Osakeyhtiö
ISBN 978-951-0-48130-1
Painettu EU:ssa

MIKKO KALAJOKI

ALMIUS

TÄNNETULOJA TERVE

Kuvittanut Jani Ikonen

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

Ensimmäinen luku

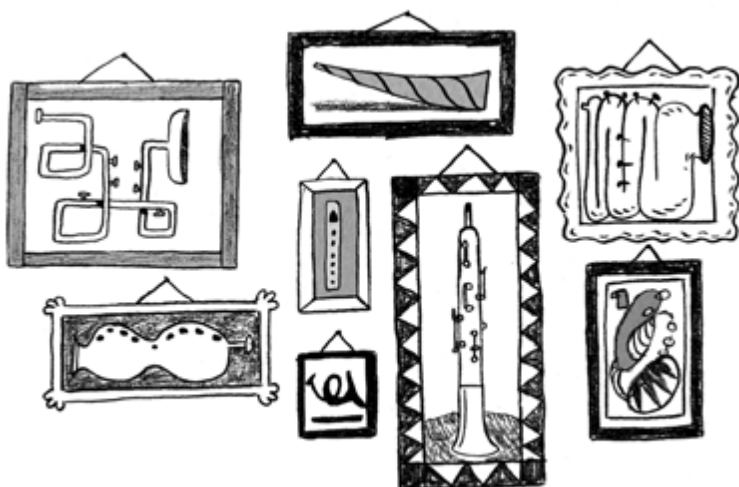
jossa herra Mattssonin elämä järkkyy

Herra Mattsson, kirjoitettuna kahdella t:llä ja kahdella s:llä, asui yksinään neliskulmaisen kerrostalon kolmannessa kerroksessa. Talo sijaitsi kukkulalla muiden samanlaisten talojen keskellä, ja Mattsson oli asunut siinä jo niin pitkään, että ajan hammas oli järsinyt hänen nimensä alkujaan valkoiset kirjaimet porraskäytävän seinätaulussa aivan keltaisiksi.

Herra Mattsson oli ryhdikäs, nuhteeton, keskiikäinen ja keskimittainen henkilö, jonka nähdessään useimmat vastaantulijat ajattelivat ”kas, siinäpä keskiverto herrasmies” ja nostivat vaistomaisesti hattuaan, tai mikä heidän päässään nyt sattuihin juuri sillä hetkellä olemaan. Ja jos vastaantulijalta olisi hetkeä myöhemmin kysytty, minkä näköiselle miekkoselle

hän hattuaan nosti, vastaukseksi olisi todennäköisesti saanut vain mielteliään otsankurtistuksen, sillä mikään herra Mattssonin olemuksessa ei erityisesti jäänyt askarruttamaan mieltä.

En aio tässä vaiheessa kertomusta pitkästyttää teitä jaarittelemalla siitä, millaisiin vaatteisiin herra Mattsson pukeutui tai minkä väriset verhot hänen asuntonsa ikkunoissa roikkuivat. Kaikki olennainen Mattssonista selviää ajallaan. Kerrottakoon vain, että hän piti torvimusiikista, makaronilaatikosta sekä murto-maahiidosta, etenkin sen katsomisesta. Hän ei ol-

lut silmiinpistävän suuri tai pieni, hänen päänsä ei ollut erityisen karvainen saati kalju, hänen kasvojaan eivät koristaneet ylöspäin kaartuvat muhkeat viikset, eikä hänellä myöskään ollut ihossaan tatuointeja tai arpia muistuttamassa hurjasta nuoruudesta. Hänellä ei ollut tapana laulaa ääneen kaupan kassajonossa eikä maalata iskulauseita alikulkutunneleiden seiniin. Hän maksoi laskunsa ajoissa, lajitteli jätteensä eikä kävellyt koskaan päin punaista.

Herra Mattsson oli lyhyesti sanottuna erittäin tavallinen mies, joka oli tottunut yksinäisyyteen ja yksinäisyys häneen, ainakin siitä päätellen, miten sujuvasi se oli asettunut hänen luokseen taloksi.

Sinä nimenomaisena tiistai-iltana herra Mattssonin yksinäinen elämä kuitenkin järkkäyi. Järkkäminen tapahtui jokseenkin varoittamatta ja saapui hänen luokseen ovikellon soiton muodossa: ”*Rink.*”

Kuten ehkä itsekkin ymmärrätte, ovikellon soiminen ei varmaankaan olisi kertomisen arvoinen seikka jossakin tavanomaisessa, vaikkapa viiden henkilön taloudessa, jossa kello kilkkaa tuon tuostakin, ovia auotaan, tervehdyksiä huudellaan, kynnyksiä ylitetään ja tuttavია lappaa valtoimenaan ees sun taas. Herra

Mattssonin asunto ei kuulunut niihin, ei sinne päin-kään. Itse asiassa hänen ovikellonsa oli ollut soimatta niin pitkään, että heleän kilahduksen sijaan siitä kyseisenä tiistaina kuului juuri tuollainen hieman ruosteinen ”*rink*”.

Herra Mattsson, josta voidaan tästä lähin asiain helpottamiseksi käyttää myös nimeä herra M, käveli asuntonsa läpi eteiseen ja kurkisti ovisilmästä. Hän ei nähnyt ketään. Rappukäytävä näytti samalta kuin aina ennenkin, eli tyhjältä, harmaalta ja kupeeralta, jos tiedätte mitä tarkoitan, siis sellaiselta jollaiseksi ovisilmän linssi näkymän muuttaa. Herra M oli jo melko varma siitä, että oli kuullut väärin, eikä kukaan ollutkaan soittanut hänen asuntonsa ovikelloa. Hän kääntyi kannoillaan ja otti askeleen takaisin kohti olohuonetta, kun ovikello soi uudestaan. Tällä kertaa kahdesti: ”*Rink rink.*”

Herra Mattsson avasi oven. Hän ei nähnyt ketään ja aikoi jo sulkea oven, kun hän kuuli jostain alempaa äänen. Se kuulosti joltakin, joka saattoi olla ”tännetuloa”, tai sitten jotakin aivan muuta, mistä Mattsson ei voinut olla varma. Hän käänsi katseensa alemmaksi ja näki ovellaan seisovan pienikokoisen henkilön.

Pienikokoinen oli vähän yli metrin mittainen, ja hänellä oli kaksi pyöreää silmää, jotka tarkastelivat herra Mattssonia uteliaasti tuuhean hiuspöheikön alta.

Herra M tunsi vatsansa pohjassa, miten hänen elämänsä järkkyy. Sen kaltaista tunnetta on vaikea tarkkaan määritellä, mutta se tuntuu suurin piirtein samalta kuin huvipuiston vuoristoradan suurimmasta syöksykurvista laskeminen yhdistettynä ripaukseen jouluaattoamun kipristelyä. Jokainen meistä kokee sellaisen tuntemuksen jossain vaiheessa elämäänsä, ja se tulee jokaisen kohdalle yhtä yllättäen.

– Tännetuloa, pienikokoinen henkilö sanoi uudelleen.

Tällä kertaa herra Mattsson kuuli sen aivan selvästi. Hän oli kuitenkin niin häkeltynyt, voisi jopa sanoa hölmistynyt, ettei osannut vastata tähän erikoislaatuiseen tervehdykseen oikein millään tavoin. Niinpä hän sen sijaan veti syvään henkeä ja laski mielessään hitaasti kymmeneen, koska oli oppinut, että se on paras tapa suhtautua yllättäviin tilanteisiin. Laskemisen aikana hän ehti ajatella seuraavaa: Pienikokoinen henkilö ei mitään suurimmalla varmuudella ollut hänen talonsa asukas, sillä hänen talossaan ei asunut yhtään lasta. Pörröpäinen vie-

ras vaikutti sanalla sanoen muukalaiselta, vaikkakin herra Mattssonin oli vaikea määritellä, mistä hän sen saattoi tietää. Jostain syystä pienikokoinen ei kuitenkaan näyttänyt eksyneeltä, vaan siltä kuin tietäisi hyvinkin tarkkaan, mihin oli menossa, tai tässä tapauksessa tulossa.

– Mistä sinä siihen ilmestyit? herra M sai viimein kysyttyä.

Hän ei suinkaan luullut, että pienikokoiset henkilöt saapuvat asuntojen oville haikaran kuljettamissa nyyteissä tai hanhen selässä ratsastaen. Mutta jos totta puhutaan, kovin paljon tämän tarkempaa käsitystä hänellä ei ollut siitä, millä keinoin tuollaiset noin metrin mittaiset, iältään hyvin nuoret oliot liikuskelivät paikasta toiseen.

– Alamailta, pienikokoinen vastasi olkiaan kohauttaen, aivan kuin se olisi maailman itsestäänselvin seikka.

Sitten pienikokoinen henkilö katsoi herra Mattsonia erityisen tarkkaavaisesti tohveleista hiusrajaan asti kuin olisi tutkinut kiinnostavaa taideteosta tai hyvin harvinaista kasvia.

– Mikä sinun nimesi on? pienikokoinen kysyi.

– Herra Mattsson, kahdella teellä ja kahdella ässällä, herra M vastasi totuudenmukaisesti.

– Ei se ole mikään kunnon nimi, sanoi pienikokoinen terävästi.

– Eikö? ihmetteli herra Mattsson.

– Minun tietämäni mukaan nimen kuuluu olla lyhyt ja mukava ja sellainen, joka tuntuu suussa ilotteiselta.

Herra Mattsson ei heti osannut vastata mitään. Hän sulki silmänsä ja haki mielessään oikeita sanoja. Hän haki niitä niin kaukaa, että tullessaan takaisin mielensä sopukoista ei pienikokoista enää näkynyt ovelta. Vieras oli jollakin keinoin livahtanut herra Mattssonin ohi sisälle.

– Minä olen Oskari Hermannin Mattsson, Mattsson sanoi, vaikka ei ollutkaan ihan varma, kuunteliko pienikokoinen henkilö häntä.

– Sitten minä olen oikeassa paikassa, pienikokoinen sanoi keittiöstä. – Sinä olet Oskari ja myöskin Mattsson, mutta minä tykkään enemmän Oskarista. Olet säntti mies ja elät ainoaisesti.

– Ainoaisesti? Mattsson ihmetteli. – Tarkoitatko sinä yksin? Mistä sinä sen tiedät?

– Minä vaan tiedän. Olen tullut sinun läsnyyteesi, pienikokoinen vastasi.

Herra Mattsson oli entistä varmempi siitä, että hänen pieni vieraansa oli kotoisin ulkomailta. Sen lisäksi

si, että vieras näytti erikoiselta, hän myös puhui jotenkin omituisesti. Mattsson tosin pystyi ymmärtämään miltei joka sanan, mutta ei kuitenkaan voinut käsittää, mistä tässä kaikessa oikein oli kyse.

Pienikokoinen käveli olohuoneeseen ja istahti herra Mattssonin lempituoliin. Se oli ryhdikäs ja ruskea vanhan ajan tv-tuoli, jossa oli muhkeat täytteet ja jota saattoi pyörittää ympäri oikealle tai vasemmalle, mistä oli suurta hyötyä, mikäli tuolissa istujan piti esimerkiksi kurottautua ottamaan pöydältä kirja tai vaikkapa vastata puhelimeen. Pienikokoinen huomasi hyvin nopeasti, miten tuolin pyöritysmekanismi toimi. Hän kiepautti herra Mattssonin lempituolia kuusi kierrosta myötäpäivään ja yhdeksäntoista kierrosta vastapäivään.

Herra Mattsson katseli kieputusta ovensuusta ja pohti, mitä hänen pitäisi tehdä. Pienikokoinen näytti selvästi aikovan jäädä hänen luokseen ainakin hetkeksi. Mutta mitä pienikokoisten kanssa yleensä piti puuhata? Mitä ne tarvitsivat? Mitä ne söivät?

Herra Mattssonin omasta lapsuudesta oli jo niin kauan, että valokuva-albumin värikuvat olivat muuttuneet mustavalkoisiksi ja mustavalkokuvat miltei näkymättömiksi. Sama oli tapahtunut hänen muistikuvilleen.

Siksi hänen oli kerrassaan mahdotonta vastata siihen yksinkertaiseen kysymykseen, mitä lasten kuului tehdä.

Hän ajatteli.

Hän ajatteli niin kiivaasti, että hänen otsansa keskelle kasvoi pystysuora ryppy, kuin aurinkoa kohti kurottava ruohonverso. Jotenkin hämärästi hän muisti erilaisia asioita: juoksemisen paljain jaloin nurmikolla, tikkukaramellin nuoleskelun, puihin kiipeilemisen, pilakuvien piirtämisen, jalkapallon potkimisen ja jokailtaisen peseytymisen.

Tietysti, ajatteli herra M helpottuneena.

Peseytyminen. Se oli varmasti asia, joka ei voinut mennä pieleen. Vastuullisten aikuisten tehtävänä oli pitää huolta puhtaanapidosta eli siitä, että pienikokoiset henkilöt pestiin säännöllisesti. Muutenhan kynsien alle, korvien taakse tai sisälle asuntoon saattaisi päästä bakteereja ja ties mitä kasvustoa, maalipinnat tahriintuisivat ja kenties jopa ilmanlaatu heikkenisi. Hänen piti siis heti alkajaisiksi pestä pienikokoinen vieras päästä varpasiin. Sen jälkeen hän voisi rauhassa puntaroida, miten tämän yllättävän asian kanssa kannattaisi edetä.

Herra Mattssonilla ei kuitenkaan ollut kovin tarkkaa muistikuvaa siitä, miten pienikokoisten pesu suo-

ritetaan. Hän asteli keittiön halki asuntonsa kylpyhuoneeseen, jossa oli lavuaari, kylpyamme ja pesukone. Voisikohan vieraan panna pesukoneeseen, herra M mietti. Se olisi varmasti tehokkain ja turvallisin tapa puhdistaa tuon mittainen henkilö.

– Paljonko sinä painat? hän huusi olohuoneeseen.

– En minä tiedä, pienikokoisen ääni vastasi. – Ehkä kaksikymmentä tai kaksituhatta kiloa.

Ei se sitten käy, herra Mattsson ajatteli, sillä pesukoneen valkoisessa etupaneelissa luki metallinhohtoisin kirjaimin ”7 kg”. Kenties vieras olisi parasta panna yksinkertaisesti kylpyammeeseen.

Hän laski ammeen pohjalle hanasta vaaksan verran lämmintä vettä ja sekoitti veteen pesuainetta, niin että koko amme vaahtosi. Sitten hän haki makuuhuoneen liinavaatekomerosta puhtaan froteeppyhkeen.

– Kylpy on valmis, Mattsson huusi palatessaan makuuhuoneesta, mutta ei nähnyt pienikokoista henkilöä enää missään. Mihin kummaan se porröpää jo ehti liivahtaa, herra M ihmetteli. Samassa hän kuuli kylpyhuoneesta veden loiskuntaa ja iloista laulua. Keittiön lattialla oli kasa pieniä vaatteita. Hänen vieraansa pulikoi ammeessa.

– Ai, sinä olitkin jo ehtinyt tänne. Toin sinulle pyyhkeen, herra Mattsson sanoi. Hän aikoi vielä jatkaa lausettaan, kun hänen silmänsä osuivat pienikokoisen henkilön korviin, jotka pilkistivät märkinä valuvien hiusten välistä. Hän näki ne nyt ensimmäistä kertaa, ja hänen oli pakko hieraista silmiään. Saatatte ehkä arvata nuhteettoman keski-ikäisen herrasmiehen hämmästyvän nähdessään, että hänen kylpyammeessaan pulikoivalla yllätysvieraalla oli suippokärkiset korvat. Ehkä tekin hämmästyisitte, vaikka en tietenkään voi tietää, kuinka tottuneita olette suippokorvaisiin henkilöihin.

– Kiitustus, sanoi pienikokoinen henkilö ja ojensi kätensä ottaakseen pyyhkeen.

Herra Mattsson ei ollut vielä ehtinyt toipua suippojen korvien aiheuttamasta hämmästyksestä, kun hän näki vaahdon keskeltä esiin pilkistävän hännän.

Herra Oskari Mattsson parka. Hän sulki silmänsä ja istua pyllähti kylpyhuoneen lattialle.

Toinen luku

jossa herra Mattssonilta pääsee valkoinen valhe

Tässä vaiheessa onkin jo käynyt ilmi, ettei herra Mattssonilla ollut jälkikasvua. Hänen suvussaan ei myöskään ollut järin monia lapsia, ja ne vähätkin sukulaislapset olivat syystä tai toisesta jääneet melko etäisiksi Mattsonille. Ja kuten todettua, koko hänen kotitalossaan ei asunut yhtään lasta. Mattsson ei siis ollut kovinkaan tottunut pienikokoisiin henkilöihin.

Koska useimmat lukijoista ovat varmaankin selvillä siitä mutkikkaasta syiden ja seurausten ketjusta, joka johtaa lapsen saamiseen, en nyt aio käydä asiaa kohta kohdalta läpi. Mainittakoon vain lyhyesti, että siihen liittyy soveliaan äiti-ihmisen ja mahdollisen isähenkilön kohtaamisen lisäksi muun muassa kädestä pitämistä, elokuvateatterissa käymistä, helliä katsei-

ta, kuutamoiltoja, outoa kihelmöintiä vatsanmutkassa, pieniä riitoja (jotka kuitenkin sovitaan ennen pitkää), ylitsepursuavan luottavaisia lupauksia, loputtomalta tuntuva odotusta, pöllähtämiseen asti jatkuvaa öistä valvomista sekä hengästyttävää jännitystä. Ei tietenkään aina, eikä välttämättä tässä järjestyksessä, mutta jotakuinkin sinne päin.

No, lyhyesti sanottuna herra Mattssonilla ei ollut koskaan ollut aikaa sellaiselle. Tai siltä hänestä ainakin oli tuntunut enemmän osan elämästään. Kihelmöinti, ylitsepursuilu, pöllähtäminen – ne olivat kaikki asioita, joihin herra M:n oli vaikea suhtautua. Hän oli aina pyrkinyt olemaan suoraselkäinen ja ryhdikäs mies, joka katsoi tosiasioita suoraan silmiin ja vältti kaikenlaista turhaa haihattelua. Jos ollaan aivan rehellisiä, niin kädestä pitäminen ja muut sydäntä-pakahduttavaan tykkäämiseen liittyvät seikat olivat vähäsen pelottaneet herra Mattssonia. Siksi hän kenties olikin päätenyt asumaan asunnossaan yksin.

Nyt hänen luonaan joka tapauksessa oleili lapsi, nappero, vekara, mukelo tai ainakin jonkinlainen pienikokoinen olento. Pörröpäinen vintiö, joka oli enempiä kysymättä vain tulla tupsahtanut ovesta sisään. Ja mikä kummalli-

sinta, pohti pöllämystynyt herra Mattsson selvittyään ylös kylpyhuoneen lattialta, pienikokoisella näytti kaiken lisäksi olevan päässään suipot korvat ja pepussaan häntä. Aivan varma hän ei tietenkään voinut olla.

Kerrassaan merkillistä, ajatteli herra Mattsson.

– Mikä on merkillistä? kysyi pienikokoinen, joka oli kylvyn jälkeen taas pukeutunut, eikä Mattsson voinut tarkistaa, oliko hänen takalistossaan todella jotakin ylimääräistä vai ei.

– Ei mikään, herra Mattsson sanoi nopeasti. – Sanoinko minä jotain?

– Sinä sanoit, että kerrassaan merkillistä, pienikokoinen totesi ja katsoi Mattssonia pää kallellaan.

– Ja minä kysyin, että mikä on merkillistä.

– Taisinpa ajatella ääneen, herra M sanoi. – Päässäni on niin paljon ajatuksia, etteivät ne meinaa mahtua sinne yhtä aikaa. Mietin pääasiassa sitä, että mistä lapset yleensä tulevat, ja tuota noin, miksi tulevat ja milloin.

– Mistä ne sitten tulevat? kysyi pienikokoinen ja napitti Mattssonia entistäkin tiukemmin.

– Se on hyvin, sanoisinko monimutkainen, etten sanoisi eriskummallinen prosessi, herra M takelteli.

– Proseduuri, jopa.

Hänen pieni vieraansa ei tietenkään ymmärtänyt tämänkaltaisia vaikeita sanoja, joita herra Mattssonilla oli tapana käyttää erityisesti ollessaan hermostunut, kuten nyt. Ties miten sekavaksi hänen selityksensä olisivatkaan ehtineet, jos ne eivät olisi keskeytyneet ovikellon ruosteiseen sointiin.

”*Rink, rink*”, se äänsi kahdesti.

Kylläpä ovikello voikin joskus kuulostaa ilahduttavalta, ajatteli Mattsson helpottuneena. Hän riensi muutamalla ripeällä harppauksella ovelle ja avasi sen.

Oviaukon täytti tummanpuhuva naishenkilö. Herra Mattssonin lupaavasti alkanut helpotus vaihtui nopeasti hämmennyksen kautta kauhistukseen.

– Rouva Narikka, Mattsson henkäisi.

– Hyvä herra Mattsson, rouva Narikka jyrähti ja astui sisälle. Jos ollaan aivan tarkkoja, näytti siltä kuin hän olisi jyrännyt sisälle astuessaan herra Mattssonraukan alleen.

– Menen nyt suoraan asiaan, rouva sanoi. – En ole voinut olla kuulematta täältä laulua ja jopa naurua. Täällä on siis lapsi!

– Öh, sanoi Mattsson. – Ehkäpä arvoisa leskirouva Narikka on kuullut väärin. Kenties talon ilmastointi-

putket ovat vain hieman ulisseet.

– Vihjaatteko te, että minä en muka erottaisi ilmastointiputkien ulinaa lapsen laulusta? Minä olen sentään nuoruudessani ollut Nakkilan naiskuoron kantava altto, rouva Narikka sanoi niin lujaa, että herra Mattsson kivistui äänenpaineen voimasta vielä kymmenen senttiä.

– Ilmastointiputket ulisevat ”uuu-iii-uuu” mollissa, kun taas tämä lapsi lauloi ”lal-la-laa” duurissa, rouva Narikka ulisi. – Siinä on vissi ero!

Siinä samassa rouva Narikka huomasi pienikokoisen henkilön, joka seisoj keittiön ovensuussa ja katseli häntä hymyillen. Itse asiassa pienikokoinen oli ainoa henkilö koko asunnossa, joka hymyili.

– Haa! Todistuskappale, huudahti Narikka.

– En minä ole mikään todistekappalainen, sanoi pienikokoinen. – Minä olen Almus, tanhuisaa iltaa.

Vieras ojensi kätensä ystävällisesti rouva Narikalle, joka tarttui siihen, mutta päästi sitten säpsähtäen irti, aivan kuin olisi huomannut koskettaneensa saalistaan vaanivaa aavikkotaipaania (joka on muuten sivumennen sanoen maailman myrkyllisin käärme).

– Ulkomaalainen! rouva huudahti ja osoitti pientä vierasta sormellaan. – Kysynpä vain, mitä tällainen

Eräänä tavallisena tiistai-iltana herra Mattssonin oven takana seisoo tuntematon pienikokoinen henkilö. Yllätysvieraan nimi on Almus, ja hän kertoo olevansa vaihto-oppilas kaukaa Alamailta.

Tästä alkaa monien sattumusten sävyttämä seikkailu, jonka edetessä Almuksen mutkaton iloluonteisuus tarttuu myös kaikkiin tavoin keskivertoon herra Mattssoniin. Mutta miten käy, kun peikkotutkija Edina von Kittelsen kiinnostuu pienen muukalaisen alkuperästä?

MIKKO KALAJOEN ensimmäinen lastenromaani hurmaa kaikenikäiset lukijat omintakeisella kielellään ja hyväntuulella huumorillaan. Kirjaa kuvittavat **JANI IKOSEN** taidokkaat viivapiirroukset.

www.wsoy.fi

9 789510 481301

L84.2

ISBN 978-951-0-48130-1

Kansi: Jani Ikonen